

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือกรมราชทัณฑ์ ด่วน ที่ 143/2484 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2484

เรื่อง การจำตรวนและการโกนศีรษะผู้ต้องขังคดีด้านเหลือขอ

(สำเนา)

ด่วน

ที่ 143/2484

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย

9 สิงหาคม 2484

เรื่อง การจองจำตรวนและ โคนผมผู้ต้องขังที่คือด้านเหลือขอ

จาก อธิบดีกรมราชทัณฑ์

ถึง ผู้บัญชาการเรือนจำ ทุกเรือนจำ

ด้วยปรากฏว่าผู้ต้องขังตามเรือนจำต่างๆ บางพวกแม้ทางการจะได้พยายามให้การอบรมสั่งสอนอย่างดีที่สุดแล้วก็ยังมีนิสัยสันดานต่ำช้าชอบก่อการทะเลาะวิวาททำร้ายซึ่งกันและกัน หรือบางครั้งก็ทำร้ายเจ้าพนักงานเรือนจำหรือหลบหนีเรือนจำตลอดจนกระทำความผิดอาญาอื่นๆ อยู่เสมอตลอดมา และบางพวกเมื่ออยู่ในเรือนจำเป็นคนดี ครั้นเมื่อพ้นโทษไปแล้วกลับไปกระทำความคิดขึ้นจนต้องเข้ามารับโทษอีก พฤติการณ์ดังนี้ย่อมแสดงว่าผู้ต้องขังจำพวกเหล่านี้เป็นผู้ต้องขังด้านเหลือขอ มีนิสัยสันดานเป็นผู้ร้าย ยากแก่การที่จะอบรมสั่งสอนให้กลับตนประพฤติเป็นคนดีโดยวิธีธรรมดา จึงเห็นว่าเป็นการสมควรที่จะต้องใช้วิธีปฏิบัติอันเหมาะสมแก่ผู้ต้องขังจำพวกนี้เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อจะป้องกันมิให้ผู้ต้องขังจำพวกนี้ได้ก่อกรรมและกระทำความผิดขึ้นได้อีกประการหนึ่ง และการปฏิบัติอันเหมาะสมดังกล่าวกรมราชทัณฑ์ขอแนะนำว่าควรเป็นดังนี้ คือ

(1) ผู้ต้องขังจำพวกดังกล่าวที่นับว่าเป็นผู้ต้องขังด้านเหลือขอมีสันดานเป็นผู้ร้ายอันควรได้รับการปฏิบัติอันเหมาะสมเป็นพิเศษ คือ

(ก) ผู้ต้องขังที่ในระหว่างต้องควบคุมกักขังอยู่ในเรือนจำได้กระทำความผิดทางอาญาขึ้นในเรือนจำอีกและความผิดที่กระทำนั้นในครั้งหลังนี้ศาลได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษและคดีถึงที่สุดแล้ว

(ข) นักโทษเด็ดขาดที่ได้เข้ามารับโทษในเรือนจำนับตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป

(2) การปฏิบัติอันเหมาะสมที่ควรใช้แก่ผู้ต้องขังดังกล่าวในข้อ (1) คือ

(ก) ผู้ต้องขังจำพวกเหล่านี้ให้ถือว่าเป็นบุคคลที่น่าจะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของผู้อื่น หรือเป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุมตามนัยมาตรา 14 (1) (3) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 นอกจากผู้ได้รับการยกเว้นตาม ข้อ 29 แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 แล้วให้จองจำตรวนขนาดที่ 2 (วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง 17 มิลลิเมตร) โดยถือว่าเป็นความจำเป็นอันจะป้องกันเหตุดังกล่าวข้างต้นตามข้อยกเว้นในวรรคท้ายแห่งข้อ 26 แห่งกฎกระทรวงดังกล่าวข้างต้น และ

(ข) โดยที่ถือว่าเป็นผู้ต้องขังที่คือด้านเหลือขอ จึงให้โคนผมเสียด้วยตามนัย ข้อ 6 แห่งระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 25 ซึ่งได้ส่งมาให้ถือปฏิบัติโดยหนังสือที่ 71/2484 ลงวันที่ 14 เมษายน 2484

ทั้งนี้หวังเป็นอย่างมากว่าจะได้รับความร่วมมือจากเจ้าพนักงานเรือนจำทุกท่านได้ปฏิบัติกรตามคำแนะนำนี้โดยเคร่งครัด เพื่อช่วยกันปรับปรุงผู้ต้องขังจำพวกนี้ให้กลับเป็นคนดีเป็นที่ปลอดภัยแก่สันติสุขของประชาชน และเป็นประโยชน์แก่การสร้างชาติตามนโยบายของรัฐบาลสืบไป

ขอแสดงความนับถือ

พ.ต.อ. กล้ากลางสมร

(พระกล้ากลางสมร)

วินัย คัด/ทาน

ภาคผนวก ข

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการยกเลิกระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 3
เรื่อง การลงโทษเขียน พ.ศ.2480 ลงวันที่ 12 เมษายน 2548

(สำเนา)

ระเบียบกรมราชทัณฑ์
ว่าด้วยการยกเลิกระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 3
เรื่อง การลงโทษเขียน พ.ศ. 2480
พ.ศ. 2548

ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2480 ได้กำหนดหลักเกณฑ์
วิธีการในการลงโทษเขียนแก่ผู้ต้องขัง นั้น

โดยที่การลงโทษเขียนแก่ผู้ต้องขังดังกล่าวในปัจจุบันไม่มีการบังคับใช้ประกอบกับการ
เขียนอาจจะถือได้ว่าเป็นการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรม กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร
ราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ให้ยกเลิกระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 3 เรื่อง การลงโทษ
เขียน ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2480 รวมทั้งหนังสือสั่งการอื่นใดที่ได้ออกตามระเบียบนี้ทั้งสิ้น

ประกาศ ณ วันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2548

(ลงชื่อ) นัทธี จิตสว่าง
(นาย นัทธี จิตสว่าง)
อธิบดีกรมราชทัณฑ์

วินัย คัด/ทาน

ภาคผนวก ค

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 25 เรื่อง การตัดผมสำหรับผู้ต้องขัง

(ถ้าเนา)

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 25
เรื่องการตัดผมสำหรับผู้ต้องขัง

โดยที่เห็นสมควรปรับปรุงการตัดผมสำหรับผู้ต้องขังเสียใหม่ให้เหมาะสมแก่กาลสมัย
ยิ่งขึ้นกรมราชทัณฑ์วางระเบียบว่าด้วยการตัดผมสำหรับผู้ต้องขังไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ให้ยกเลิกระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ 1 เรื่องการตัดผมสำหรับผู้ต้องขังซึ่งสั่งให้
เรือนจำทุกเรือนจำถือเป็นหลักปฏิบัติโดยหนังสือที่ 1422/2480 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2480

ข้อ 2. บรรดานักโทษเด็ดขาดชายนั้น ถ้าอยู่ในชั้นดีมาก หรือชั้นเยี่ยมให้ตัดผมทรงดอก
กระพุ่ม ด้านหน้ายาว 1 เซนติเมตร ด้านหลังเกรียน ถ้าอยู่ในชั้นอื่นให้ตัดผมเกรียนทั้งนี้ เว้นแต่ผู้ที่
เหลือโทษต่อไปอีกเพียง 30 วันหรือจำพวกที่อธิบดีสั่งผ่อนผันเป็นพิเศษ จึงให้ตัดผมแบบอื่นได้

ข้อ 3. ผู้ต้องขังหญิงให้ไว้ผมยาวตามประเพณีนิยมในสมัยโบราณของเรา หรือไว้ผมยาว
ตามสมัยนิยมปัจจุบันนี้

ข้อ 4. คนฝากและคนต้องขังชายให้ตัดผมสั้นแบบชนสามัญเว้นแต่เป็นจำพวกที่อธิบดี
สั่งผ่อนผันเป็นพิเศษ

ข้อ 5. การตัดผมนั้นให้กระทำในเวลาว่างงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

ข้อ 6. ผู้ต้องขังคือด้านเหลือขอ ผู้ต้องขังหลบหนีเรือนจำและผู้ต้องขังที่แพทย์แนะนำให้
โกนผมเพื่อประโยชน์แก่การอนามัยให้โกนเสียทั้งสิ้น

ข้อ 7. ระเบียบนี้ไม่ประสงค์ให้ใช้บังคับเมื่อขัดต่อลัทธิศาสนาและประเพณีนิยมของ
ผู้ต้องขังในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างแท้จริง

ข้อ 8. ให้ปฏิบัติตามระเบียบนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย

วันที่ 14 เมษายน 2484

(ลงนาม) พ.ต.อ. กล้ากลางสมร

ผู้รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์

ภาคผนวก ง

หนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่ ยธ 0705/ว 38 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2548

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขัง

(สำเนา)

ที่ ยช 0705/ว 38

กรมราชทัณฑ์

222 ถนนนนทบุรี 1 ตำบลสวนใหญ่

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

10 มิถุนายน 2548

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขัง

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บัญชาการเรือนจำ ผู้อำนวยการทัณฑสถาน สถานกักขังและสถานกักกัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางปฏิบัติในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขัง จำนวน 11 ข้อ

ด้วยกรมราชทัณฑ์ได้มีนโยบายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ รวมทั้งเป็นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังจากการถูกทรมาน หรือการลงโทษในลักษณะที่โหดร้ายทารุณไร้มนุษยธรรม

กรมราชทัณฑ์ จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลยพินิจสำหรับการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังจำนวน 11 ข้อ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำ/ทัณฑสถานใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และขอได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) นัทธี จิตสว่าง

(นาย นัทธี จิตสว่าง)

อธิบดีกรมราชทัณฑ์

วินัย คัด/ทาน

(ถ้าเนา)

แนวทางปฏิบัติในการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์

กระทรวงยุติธรรม

การใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังเป็นการทำให้ผู้ต้องขังเสียเสรีภาพในการเคลื่อนไหวอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนทำให้ผู้ต้องขังเกิดความอับอาย เกิดปมด้อยหรือเป็นที่หวาดกลัวแก่คนที่พบเห็น ตามกฎหมายแล้วไม่ว่าจะจะเป็นพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 หรือข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของสหประชาชาติ ในเบื้องต้นได้ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง อย่างไรก็ตามกฎหมายก็มีข้อยกเว้นให้ใช้เครื่องพันธนาการได้เท่าที่ระบุไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อป้องกันผู้ต้องขังหลบหนีและเพื่อป้องกันผู้ต้องขังกระทำการอันเป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น อีกทั้งได้กำหนดชนิดและขนาดของเครื่องพันธนาการที่สามารถจะใช้ได้ไว้อีกด้วย ในการเลือกชนิดและขนาดหรือการพิจารณาพฤติการณ์แก่ผู้ต้องขังที่จะต้องใช้เครื่องพันธนาการ แม้จะกำหนดไว้แต่ก็ยังมีบางกรณีที่ทำให้ผู้มีอำนาจสั่งใช้เครื่องพันธนาการใช้ดุลพินิจในการใส่เครื่องพันธนาการ ดังเช่นกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ข้อ 28 ระบุว่า “การใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังนั้น โดยปกติให้ใช้ตรวนขนาดที่ 1 หรือขนาดที่ 2 หรือกุญแจเท้า เว้นแต่เห็นว่ามีเหตุจำเป็นจะใช้ตรวนขนาดที่ 3 ก็ได้” หรือในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 14 ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขัง เว้นแต่ (4) เมื่อถูกควบคุมตัวไปนอกเรือนจำเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องใช้เป็นเครื่องพันธนาการ

การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าอะไรคือเหตุจำเป็น เมื่อใดเห็นเป็นการสมควรมันเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีมุมมองที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล ฉะนั้นการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังอาจจะเกิดความไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม รวมทั้งขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่มีเจตนารมณ์ให้มีการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กรมราชทัณฑ์จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ประกอบการใช้ดุลพินิจในการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 การใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในทุกกรณีต้องจำกัดอยู่ภายในกรอบของมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 และกฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ 25-30 รวมทั้งหนังสือสั่งการกรมราชทัณฑ์ที่ได้สั่งการไปแล้วโดยเคร่งครัด

ข้อ 2 การใช้เครื่องพันธนาการทุกประเภทแก่ผู้ต้องขัง ผู้มีอำนาจในการสั่งใช้ต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบระมัดระวังและเป็นธรรม และสามารถแสดงเหตุผลความจำเป็นที่เหมาะสม รวมทั้งต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ข้อ 3 ห้ามใช้เครื่องพันธนาการทุกประเภทกับผู้ต้องขังเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางวินัยเด็ดขาด

ข้อ 4 ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องนำตัวผู้ต้องขังออกไปภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อฟังการพิจารณาคดีหรือสืบพยาน ถ้าจะใช้เครื่องพันธนาการให้ใช้กุญแจมือเว้นแต่เป็นผู้ต้องขังในคดีอุกฉกรรจ์ ผู้ร้ายรายสำคัญ หรือเป็นผู้ต้องขังที่ประกอบอาชญากรรมในลักษณะเครือข่าย หรือมีลักษณะเข้าข่ายอาชญากร โดยอาชีพจะใช้ตรวนหรือกุญแจเท้าก็ได้ และหากจะใช้ตรวนให้ใช้ขนาดที่ 2 เป็นลำดับแรกและให้ผู้มีอำนาจในการสั่งใช้คำนึงถึงกำหนดโทษที่ศาลได้พิพากษา รวมทั้งพิจารณาถึงโครงสร้างทางกายภาพของสถานที่ (ศาล) เช่น ช่องทางเดินระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ต้องขังและญาติปะปนกันหรือไม่ หรือพฤติกรรมของผู้ต้องขังรายนั้นขณะที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำประกอบการพิจารณาเลือกประเภทของเครื่องพันธนาการ

ข้อ 5 เมื่อมีความจำเป็นจะต้องใช้เครื่องพันธนาการชนิดตรวนกับผู้ต้องขังภายในเรือนจำให้ใช้ตรวนขนาดที่ 1 เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นกรณีพิเศษที่ได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้ต้องขังรายนั้นตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป หรือเป็นผู้ต้องขังในคดีอุกฉกรรจ์จะใช้ตรวนขนาดที่ 3 ก็ได้ อย่างไรก็ตามถ้ามีเหตุอันน่าเชื่อได้ว่าผู้ต้องขังรายนั้น จะทำอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเอง และผู้อื่นและเห็นว่าไม่มีทางอื่นใดจะป้องกันได้ดีกว่านี้ก็ให้ใช้กุญแจมือหรือโซ่ล่ามเพิ่มขึ้น นอกจากตรวนหรือกุญแจเท้าก็ได้

ข้อ 6 ห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการทุกประเภทกับผู้ต้องขังชายที่มีอายุเกิน 60 ปีหรือผู้ต้องขังหญิงเว้นแต่ ปรากฏว่าผู้ต้องขังนั้นเป็นคนคร่ำครวญหรือเสียวจริต ซึ่งจำเป็นต้องป้องกันมิให้ก่ออันตรายหรือหากเป็นผู้ต้องขังชายเมื่อต้องการนำตัวออกไปภายนอกเรือนจำ/ทัณฑสถานก็สามารถใช้เครื่องพันธนาการได้

ข้อ 7 หากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังในทุกๆ กรณี โดยเฉพาะภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ขอให้คำนึงถึงโครงสร้างทางกายภาพของอาคารสถานที่ ระบบเสริมความมั่นคงและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ประกอบการพิจารณาด้วย หากเรือนจำ/ทัณฑสถานใดที่ผู้ต้องขังถูกควบคุมตัวอยู่ภายในเรือนจำ มีโครงสร้างของอาคารที่มั่นคงแข็งแรง มีระบบเสริมความมั่นคงแข็งแรง ยากต่อการที่ผู้ต้องขังจะแหกหักหลบหนีได้ขอให้พึงหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขัง เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือมีกรณีพิเศษอื่นๆ อาทิ การได้รับการสั่งกำจับ

เป็นพิเศษจากกรมราชทัณฑ์ หรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องให้ควบคุมหรือเข้มงวดกวดขันกับผู้ต้องขังรายนี้เป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นบุคคลอันตรายตามกฎหมาย

ข้อ 8 ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหมั่นตรวจตราความมั่นคงแข็งแรงของเครื่องพันธนาการโดยเสมอ หากตรวจพบว่าเครื่องพันธนาการไม่มีความมั่นคงแข็งแรงหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อการควบคุมได้ ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการรายงานผู้บังคับบัญชาระดับสูง เพื่อดำเนินการจัดซื้อหรือซ่อมแซมโดยดำเนินการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 9 พึงระลึกลักษณะที่สมควรว่าเจตนาของกฎหมายในการใช้เครื่องพันธนาการนั้น เพื่อป้องกันผู้ต้องขังหลบหนี และเพื่อป้องกันผู้ต้องขังจิตปกติและไม่ปกติกระทำการอันเป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น จึงขอให้เลือกใช้ประเภทและขนาดของเครื่องพันธนาการให้เหมาะสมกับความจำเป็นและพฤติกรรมของผู้ต้องขังนั้นๆ

ข้อ 10 ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน จัดทำบัญชีการควบคุมการใช้เครื่องพันธนาการแสดงผล และความจำเป็นไว้ในบัญชีตามแบบฟอร์มที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

ข้อ 11 ระยะเวลาการจำเครื่องพันธนาการให้มีคณะกรรมการพิจารณาติดตามประเมินผลผู้ต้องขังที่ถูกจำเครื่องพันธนาการและทบทวนการใช้การถอดเครื่องพันธนาการทุกเดือน

วินัย คัด/ทาน

ภาคผนวก จ

หนังสือกองนิติการ ที่ ยธ 0711.1/1009 ลงวันที่ 28 มิถุนายน 2555

เรื่อง สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอทราบหลักเกณฑ์และ
วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษผู้ต้องขัง

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองนิติการ กลุ่มงานกฎหมายและระเบียบที่ 2 โทร. 0 2967 3359 - 60

ที่ ยช 0711.1/1009

วันที่ 28 มิถุนายน 2555

เรื่อง สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอทราบหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการลงโทษผู้ต้องขัง

เรียน ผอ.สทว.

ตามหนังสือสำนักทัณฑวิทยา ค่วนมาก ที่ ยช 0705.1/465 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2555 ส่งหนังสือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม 0003/1170 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2555 ซึ่งขอทราบหลักเกณฑ์การใช้เครื่องพันธนาการและการ โคนผมผู้ต้องขัง จากกรมราชทัณฑ์และสำนักทัณฑวิทยาขอให้กองนิติการพิจารณา ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กองนิติการพิจารณาแล้วขอเรียนว่า การขอข้อมูลดังกล่าวของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของเรือนจำ/ทัณฑสถานหรือเจ้าหน้าที่เรือนจำในสังกัดกรมราชทัณฑ์ เพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ดังนั้น สำนักทัณฑวิทยาซึ่งมีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลมาตรการปฏิบัติในการควบคุมผู้ต้องขังจึงควรพิจารณารวบรวมข้อมูลเสนอกรมราชทัณฑ์ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามที่แจ้งขอมาต่อไป โดยในประเด็นการขอทราบหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เนื่องจากสำนักทัณฑวิทยาได้รวบรวมไว้ในหนังสือประมวลมาตรการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแล้ว จึงสามารถพิจารณาจัดส่งเป็นข้อมูลในประเด็นนี้ให้แก่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ สำหรับประเด็นข้อสอบถามของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเกี่ยวกับการ โคนผมผู้ต้องขังหญิงด้วยเหตุที่มีลักษณะคือด้าน กองนิติการขอให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาในการเสนอกรมราชทัณฑ์เพื่อส่งข้อมูลให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกล่าวคือ ตามกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ได้กำหนดในตอนที่ 6 การอนามัยและการสุขาภิบาล ดังนี้

“ข้อ 67 ผู้ต้องขังทุกคนมีหน้าที่จักต้องรักษาความสะอาด

(ก) ในส่วนร่างกาย เครื่องนุ่งห่มหลับนอนและเครื่องใช้ต่างๆ เกี่ยวกับตน

(ข) ห้องขัง และส่วนใดส่วนหนึ่งของเรือนจำ

ข้อ 68 ให้พัศดีจัดให้ผู้ต้องขังทุกคนเว้นแต่คนต้องขังและคนฝาก

(ก) ตัดผมสั้น หรือโกนผมตามระเบียบ

(ข) โกนหนวด และเครา

(ค) ตัดเล็บ

(ง) อาบน้ำ และขัดถูร่างกาย

ทั้งนี้ ในเมื่อไม่ขัดต่อลัทธิศาสนาของผู้ต้องขังนั้น”

ต่อมากรมราชทัณฑ์ได้ออกระเบียบ ฉบับที่ 25 เรื่อง การตัดผมสำหรับผู้ต้องขังลงวันที่ 14 เมษายน 2484 กำหนดในข้อ 6 ให้โกนผมผู้ต้องขังที่คือด้านเหลือขอ ผู้ต้องขังหลบหนีเรือนจำ และผู้ต้องขังที่แพทย์แนะนำให้โกนผมเพื่อประโยชน์แก่นามัยนอกจากนี้ กรมราชทัณฑ์ได้มีหนังสือ ค่วน ที่ 143/2484 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2484 แนะนำให้เรือนจำปฏิบัติโดยสรุปในส่วนของ ผู้ต้องขังที่ชอบมีเรื่องทะเลาะวิวาททำร้ายซึ่งกันและกันอยู่เสมอถือว่าเป็นผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมคือ ด้านเหลือขออยากแก่การที่จะอบรมสั่งสอนให้กลับตนเป็นคนดีโดยวิธีธรรมดาจึงควรมีวิธีปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังพวกนี้เป็นพิเศษ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องขังจำพวกนี้กระทำความผิดซ้ำอีกและสำนึกในความชั่วที่ ตนได้กระทำ กับทั้งให้พยายามละเลิกหันมาประพฤติตนเป็นคนดีซึ่งวิธีปฏิบัติต่อผู้ต้องขังจำพวกนี้ หนังสือกรมราชทัณฑ์ฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้โกนผมผู้ต้องขังนั้นเสีย ทั้งนี้ผู้ต้องขังที่มี พฤติกรรมคือด้านเหลือขอดังกล่าวจะต้องเป็นผู้มีลักษณะดังนี้

(ก) เป็นผู้ต้องขังที่กระทำความผิดอาญาขึ้นอีกในระหว่างที่ตนถูกคุมขังในเรือนจำ และ ความผิดที่กระทำขึ้นครั้งหลังนี้ ศาลได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษและคดีถึงที่สุดแล้ว

(ข) เป็นนักโทษเด็ดขาดที่ได้เข้ามารับโทษในเรือนจำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป

ในประเด็นการสอบถามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการโกนผมผู้ต้องขังหญิง ที่มีลักษณะคือด้านของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ถามว่า “การโกนผม ผู้ต้องขังหญิงด้วยเหตุเป็นผู้ต้องขังที่มีลักษณะคือด้าน ตามนัยหนังสือกรมราชทัณฑ์ ค่วน ที่ 143/2484 ลง วันที่ 9 สิงหาคม 2484 เจ้าพนักงานเรือนจำสามารถกระทำโดยปราศจากความยินยอมของผู้ถูกกระทำ ได้หรือไม่ อย่างไร การโกนผมเป็นมาตรการที่จะแก้ไขปัญหาในเรื่องใด และกรมราชทัณฑ์มี มาตรการในการควบคุมการใช้ดุลยพินิจในเรื่องการโกนผมผู้ต้องขังหญิงอย่างไร กองนิติการมีความเห็นว่า

(1) การตัดผมหรือการโกนผมผู้ต้องขังหญิงที่มีลักษณะคือด้านเหลือขอเป็นอำนาจของ พุศดีเรือนจำตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 ข้อ 68 ประกอบระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 14 เมษายน 2484

เรื่อง การตัดผมสำหรับผู้ต้องขัง ข้อ 6 และหนังสือกรมราชทัณฑ์ ด่วน ที่ 143/2484 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2484 โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องขังที่มีลักษณะคือด้านเหลือขนนั้น

(2) การโกนผมผู้ต้องขังเป็นมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องการควบคุมผู้ต้องขัง และการอนามัยของผู้ต้องขัง ทั้งนี้ ปรากฏรายละเอียดตามกฎกระทรวง ระเบียบกรมราชทัณฑ์ และหนังสือกรมราชทัณฑ์ ที่อ้างถึงในข้อ (1)

(3) กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดมาตรการในการควบคุมการใช้ดุลพินิจในเรื่องการโกนผมผู้ต้องขังหญิงรวมทั้งได้ให้คำจำกัดความผู้ต้องขังที่มีลักษณะคือด้านเหลือขอเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ไว้แล้ว ทั้งนี้ ตามกฎกระทรวง ระเบียบกรมราชทัณฑ์ และหนังสือกรมราชทัณฑ์ที่ได้ยกมากล่าวอ้าง ตามนัยข้อ (1) เช่นเดียวกัน ซึ่งผู้ต้องขังหญิงรวมอยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้ต้องขัง” ตามกฎกระทรวง ระเบียบ และหนังสือกรมราชทัณฑ์ดังกล่าวนี้ด้วย

กองนิติการมีความเห็นเพิ่มเติมว่า ในกรณีนี้เห็นควรยื่นยันการลงโทษตามนัยที่กฎหมายและระเบียบของกรมราชทัณฑ์ดังกล่าวกำหนดไว้ก่อน ทั้งนี้ หากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความเห็นตามอำนาจหน้าที่หรือข้อเสนอแนะให้ดำเนินการอย่างไรแล้ว ค่อยมาพิจารณาดำเนินการอีกชั้นหนึ่งต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ คุณิต จันทร์สถิตย์

(นายคุณิต จันทร์สถิตย์)

ผู้อำนวยการกองนิติการ

วินัย คัด/ทาน